

Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg

Mehefin 2015

Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg

Teitl: Rhan 2 o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 Polisi i gyflwyno cyfres o reoliadau a chod ymarfer o dan Ran 2 o'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) (swyddogaethau cyffredinol)	Rhif Cyfeirnod yr Asesiad <i>(I'w llenwi gan Uned y Gymraeg):</i>			
Enw'r unigolyn sy'n llenwi'r ffurflen:	Tom Cleaver, Lisa Griffiths, Pete Kennedy, Huw Jones			
Dyddiad:	Mehefin 2015			
Arweinydd polisi:	Chris Stevens, Lee Davis, Heulwen Blackmore, Amira Irshad			
Manylion cyswllt:				
Math o Raglen/Prosiect ☐ Polisi ☐ Prosiect neu raglen ☒ Deddfwriaeth ☐ Ymchwil, gwerthusiad ☐ Grant ☐ Gwasanaethau ☐ Newid busnes ☐ Gwasaethau ☐ Seilwaith ☐ Contractau, tendrau ☐ Adeiladu, Cyfalaf ☐ TGCh ☐ Arall (Nodwch isod)				
Costau: Beth a ragwelir y bydd cost oes gyfan y rhaglen/prosiect? Os yn llai na £25k, nid oes angen Asesiad llawn bob tro (gweler y canllawiau).				
O dan £25k	£25 - £49k	£50 - £249k	£250k - £1miliwn	Dros £1miliwn
☐	☐	☐	☐	☒
O'r uchod, a oes unrhyw gostau sy'n uniongyrchol gysylltiedig â'r iaith Gymraeg?				

Pa mor hir y disgwylir i'r rhaglen/prosiect redeg?					
Hyd at 1 flwyddyn	Hyd at 2 flynedd	Hyd at 5 mlynedd	Hyd at 10 mlynedd	Dros 10 mlynedd	Anhysbys
☐	☐	☐	☐	☒	☐
Dyddiadau nodedig allweddol ar gyfer y rhaglen/prosiect:					
Bydd y fframwaith statudol yn cynnwys tair prif elfen: 1- y Ddeddf ei hun; 2- rheoliadau a wnaed o dan y Ddeddf; 3- codau ymarfer/canllawiau statudol. Bydd y tair elfen hyn yn gweithio gyda'i gilydd i ffurfio'r fframwaith y bydd gwasanaethau cymdeithasol yn gweithredu ynddo o fis Ebrill 2016. Ebrill 2013: Cyhoeddi datganiad llesiant drafft ar gyfer pobl ac arnynt angen gofal a chymorth a gofalmwr ac arnynt angen cymorth; Mehefin 2014: Fframwaith canlyniadau cenedlaethol ar gyfer pobl ac arnynt angen gofal a chymorth a gofalmwr ac arnynt angen cymorth – cyhoeddi dogfen waith; Tachwedd 2014 - Chwefror 2015: Ymgynghoriad cyhoeddus ar Roi'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) ar waith, gan gynnwys y cod ymarfer mewn perthynas â Rhan 2. Chwefror - Ebrill 2015: Ymgynghoriad cyhoeddus ynghylch y cod ymarfer mewn perthynas â mesur perfformiad awdurdodau lleol o ran eu swyddogaethau gwasanaeth cymdeithasol o dan y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru); Mehefin 2015: Gosod Rheoliadau 2015 gerbron y Cynulliad Gorffennaf 2015: Dadleuon llawn a chyfarfodydd pwyllgor yn ystod y cyfnod y bydd y rheoliadau gerbron y Cynulliad Hydref 2015: Bydd y codau ymarfer yn cael eu gosod gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru. Tachwedd 2015: Diweddaru a chyhoeddi'r fframwaith canlyniadau cenedlaethol Ebrill 2016: Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 yn dod i rym. Bydd y datganiad llesiant yn cael ei osod gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru;					

Ebrill 2016: Bydd mesurau perfformiad newydd yn cael eu casglu ar gyfer y flwyddyn 2016-17 gan awdurdodau lleol.

Ebrill 2017: Cyhoeddi'r adroddiadau cyntaf ar asesiadau o'r boblogaeth a'u cyflwyno i Weinidogion Cymru

Mai 2017: Adrodd yn genedlaethol ar y mesurau perfformiad (yn flynyddol wedi hynny).

CAM 1: CYNLLUNIO

Beth yw nodau ac amcanion y polisi? Beth yw'r canlyniadau a ddymunir/beth sy'n angenrheidiol gan y rhaglen er mwyn iddi fod yn 'llwyddiant'?

Mae Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 yn gosod dyletswydd ar unrhyw bersonau sy'n arfer swyddogaethau o dan y Ddeddf i geisio hybu llesiant pobl ac arnynt angen gofal a chymorth a gofawyr ac arnynt angen cymorth. Mae'r Ddeddf yn nodi'r diffiniad o lesiant ac yn gosod dyletswydd ar Weinidogion Cymru i gyhoeddi datganiad o ganlyniadau llesiant y dylid eu cyflawni.

Mae'r Ddeddf yn diffinio llesiant, ac mae'r diffiniad hwn yn cynnwys 'sichrau hawliau a hawlogaethau'. I lawer o siaradwyr Cymraeg bydd sichrau hawliau a hawlogaethau'n golygu gallu defnyddio eu hiaith eu hunain a fydd yn eu galluogi i gyfathrebu a chyfranogi yn eu gofal fel partneriaid cyfartal. Felly mae'r cwestiwn a yw pobl yn cael gofal trwy gyfrwng y Gymraeg yn agwedd allweddol ar y datganiad llesiant. Bydd hyn yn cael ei fesur yn y fframwaith canlyniadau cenedlaethol ar gyfer gwasanaethau cymdeithasol.

Mae'r dyletswyddau trosfwaol (Adran 16 o'r Ddeddf) yn cynnwys dyletswydd i roi ystyriaeth i nodweddion, diwylliant a chredoau'r unigolyn, gan gynnwys er enghraifft, iaith. Mae hyn hefyd yn cynnwys dyletswydd i roi ystyriaeth i bwysigrwydd rhoi cymorth priodol i alluogi'r unigolyn i gyfranogi mewn penderfyniadau sy'n effeithio arno ef neu arni hi i'r graddau sy'n briodol o dan yr amgylchiadau.

Bydd y sector gofal cymdeithasol yn defnyddio'r datganiad o lesiant i ddylunio a darparu gwasanaethau gyda phobl. Bydd hyn yn sbardun pwysig yn y newid i ddull sy'n gwneud pobl yn ganolog, o ran y canlyniadau y maent yn dymuno'u cyflawni, ac o ran rhoi mwy o lais a rheolaeth iddynt, i lunio gwasanaethau a'r penderfyniadau sy'n effeithio arnynt.

Mae fframwaith strategol Llywodraeth Cymru ar gyfer gwasanaethau Cymraeg wedi cael ei sefydlu yn y cod ymarfer ar gyfer Rhan 2 o'r Ddeddf, sy'n cynnwys gofyniad i wasanaethau Cymraeg gael eu cynnwys o'r dechrau wrth gynllunio a darparu ac i gynnig gwasanaethau Cymraeg i siaradwyr Cymraeg heb iddynt orfod gofyn am hynny.

Mae'r newidiadau'n hanfodol i alluogi cenedlaethau presennol a chenedlaethau'r

dyfodol i fyw eu bywydau'n annibynnol, gan ddarparu'r lefel gywir o gymorth i gynnal eu llesiant.

Prif amcan y gwasanaeth Gwybodaeth, Cyngor a Chynhorthwy yw hybu annibyniaeth unigolyn a sicrhau bod gan yr unigolyn fwy o lais a rheolaeth dros ei ofal a'i gymorth.

Bydd y Gwasanaeth Gwybodaeth, Cyngor a Chynhorthwy yn darparu pwynt cyswllt cyntaf gyda'r system gofal a chymorth, ac i lawer o bobl hwn fydd eu hymwneud cyntaf â'r gwasanaethau cymdeithasol. Mae'n rhaid i'r Gwasanaeth fod yn ymwybodol o'r angen i fod yn hygyrch i bawb. Dim ond trwy gyfrwng y Gymraeg y mae llawer o siaradwyr Cymraeg yn gallu cyfleu eu hanghenion o ran gofal yn effeithiol ac felly mae'n un o'r gofynion bod y Gwasanaeth ar gael trwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg.

Bydd yr asesiad o anghenion y boblogaeth yn sicrhau bod awdurdodau lleol a Byrddau Iechyd Lleol yn mynd ati ar y cyd i gynhyrchu sylfaen dystiolaeth eglur a phenodol mewn perthynas ag anghenion gofal a chymorth ac anghenion gofalwyr i oleuo penderfyniadau cynllunio a phenderfyniadau gweithredol amrywiol. Bydd gofynion adran 14 o'r Ddeddf yn cefnogi'r canlyniad a ddymunir sef gwasanaethau sy'n cael eu cynllunio a'u datblygu i ddiwallu anghenion pobl mewn ffordd effeithlon ac effeithiol.

Mae'n rhaid i'r asesiad o'r boblogaeth ganfod yr ystod a'r lefel o wasanaethau sy'n ofynnol i ddarparu'r gwasanaethau ataliol y mae eu hangen. Mae atal yn ganolog i raglen Llywodraeth Cymru i drawsnewid gwasanaethau cymdeithasol yng Nghymru a'u gwneud yn gynaliadwy. Mae adran 15 o'r Ddeddf yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol ddarparu gwasanaethau ataliol neu drefnu eu bod yn cael eu darparu.

Yn gysylltiedig â gwasanaethau ataliol, mae adran 16 yn gosod dyletswydd ar Awdurdodau Lleol i hybu sefydliadau dielw sy'n darparu gofal a chymorth neu wasanaethau ataliol. Diben adran 16 yw helpu cymunedau i ddiwallu unrhyw angen dynodedig yn yr ardal honno, trwy gynnwys pobl yn y broses o ddylunio a darparu gwasanaeth i ddiwallu angen dynodedig, neu lenwi bwlch a ganfuwyd gan yr asesiad o anghenion y boblogaeth.

Bydd y sefydliadau sydd wedi'u cynnwys o dan adran 16, megis mentrau cymdeithasol, mentrau cydweithredol a sefydliadau'r trydydd sector, yn sicrhau bod dinasyddion, pobl sy'n defnyddio'r sefydliad hwnnw, yn cael eu cynrychioli ar bob lefel yn y sefydliad, a bod ganddynt lais a rheolaeth go iawn dros y gwasanaeth hwnnw. Mae sefydliadau dan arweiniad defnyddwyr yn cael eu rhedeg gan y bobl sy'n defnyddio'r gwasanaeth hefyd. Bydd gan y bobl sy'n gysylltiedig â gwasanaeth o'r fath reolaeth go iawn dros y gwasanaeth hwnnw, gan gynnwys yr iaith a ddefnyddir, ac felly byddai'r Gymraeg yn cael ei defnyddio pe baent yn dymuno.

Canlyniadau / llwyddiant

Mae'r Ddeddf yn diffinio llesiant, ac mae'r diffiniad hwn yn cynnwys 'sicrhau hawliau a hawlogaethau'. I lawer o siaradwyr Cymraeg bydd sicrhau hawliau a hawlogaethau'n golygu gallu defnyddio eu hiaith eu hunain a fydd yn eu galluogi i gyfathrebu a chyfranogi yn eu gofal fel partneriaid cyfartal. Felly mae'r cwestiwn a yw pobl yn cael gofal trwy gyfrwng y Gymraeg yn agwedd allweddol ar y datganiad llesiant. Bydd hyn yn cael ei fesur yn y fframwaith canlyniadau cenedlaethol ar gyfer gwasanaethau cymdeithasol.

Bydd llwyddiant yn cael ei fonitro ar sail cyflawni'r canlyniadau llesiant, gan ddefnyddio'r fframwaith canlyniadau cenedlaethol. Bydd mesurau canlyniadau'n cael eu datgan mewn perthynas â chyflawni'r canlyniadau a nodir yn y datganiad llesiant.

Mae datganiadau o ganlyniadau'n cynnwys pa un a yw pobl yn cael gofal a chymorth trwy gyfrwng y Gymraeg. Bydd y mesurau canlyniadau'n hoelio'r sylw ar yr hyn y mae angen ei wneud i wella llesiant pobl yn hytrach na chanolbwyntio ar y prosesau sy'n rhan o ddarparu gwasanaethau cymdeithasol.

Mae'r cod ymarfer mewn perthynas â mesur perfformiad gwasanaethau cymdeithasol (a gyhoeddwyd o dan Adran 145) yn nodi fframwaith mesur perfformiad ar gyfer awdurdodau lleol; mae hyn yn cynnwys safonau ansawdd i awdurdodau lleol mewn perthynas â'u swyddogaethau a mesurau perfformiad o ran gwasanaethau cymdeithasol. Mae'r safonau ansawdd yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol ddarparu mynediad at wasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg, yn unol â fframwaith Llywodraeth Cymru ar gyfer y Gymraeg, 'Mwy na Geiriau' neu mewn dewis ieithoedd eraill lle y bo angen.

Y canlyniad a ddymunir gan y gwasanaeth Gwybodaeth, Cyngor a Chynhorthwy yw bod y rhai sy'n defnyddio'r Gwasanaeth yn hyderus eu bod yn cyfathrebu gyda rhywun sydd yn anad dim yn 'gwrandao' arnynt. Mae'n rhaid i bobl gael cyfle i egluro 'yr hyn sydd o bwys iddynt', i archwilio'r opsiynau sydd ar gael, ac i ddod o hyd i'r cymorth sydd orau iddynt yn eu tyb hwy i gyflawni eu canlyniadau llesiant personol, a'r cwbl trwy eu dewis iaith.

Mae'r ddyletswydd gyffredinol o dan adran 16 wedi'i bwriadu i dyfu'r ystod o fodolau dielw yn y sector gofal cymdeithasol. Mae'r Rheoliadau a'r cod ymarfer statudol yn darparu eglurder a chyfarwyddyd ar gyfer awdurdodau lleol o ran cyflawni'r ddyletswydd hon. Mae'n cefnogi'r weledigaeth a nodir yn y Ddeddf ar gyfer mwy o lais a rheolaeth i bobl ac arnynt angen gofal a chymorth, a gofalcwyr ac arnynt angen cymorth.

Bwriedir y bydd cyflawni'r ddyletswydd o dan adran 16 yn cynyddu amrywiaeth y ddarpariaeth sydd ar gael, gan gydnabod trwy wneud hynny nad yw'r "un peth yn addas i bawb". Mae hefyd wedi'i fwriadu i hwyluso amgylchedd lle mae pobl yn cael

eu galluogi'n well i'w cefnogi eu hunain, lle y bo'n briodol.

Pa ddewisiadau polisi sydd wedi'u hystyried?

a

Beth fydd yr effeithiau os *na* fydd y polisi'n cael ei weithredu?

Mae Memorandwm Esboniadol ac Asesiadau Effaith Rheoleiddiol wedi cael eu cwblhau hefyd ar gyfer y Rheoliadau canlynol a ddatblygwyd o dan Ran 2 o'r Ddeddf:

Rheoliadau Gofal a Chymorth (Asesiadau o'r Boblogaeth) (Cymru) 2015

Rheoliadau Gofal a Chymorth (Trefniadau Partneriaeth ar gyfer Asesiadau o'r Boblogaeth) (Cymru) 2015

Rheoliadau Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 (Mentrau Cymdeithasol, Mentrau Cydweithredol a'r Trydydd Sector) (Cymru) 2015.

Roedd y Memorandwm Esboniadol a'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol yn nodi amrywiaeth o opsiynau polisi o ran rhoi Rhan 2 o'r Ddeddf ar waith a chawsant eu gosod gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru gyda'r rheoliadau. Mae'r Memorandwm Esboniadol a'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol i'w gweld ar [wefan](#) Cynulliad Cenedlaethol Cymru.

Cafodd y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) gydsyniad brenhinol ym mis Mai 2014 ac fe wnaeth yr asesiadau o'r effaith, a gynhaliwyd pan oedd Cynulliad Cenedlaethol Cymru wrthi'n craffu ar y Bil, ganfod effeithiau sylweddol pe na bai'r Ddeddf yn cael ei gweithredu. Roedd y rhain yn cynnwys anghynaliadwyedd gwasanaethau cymdeithasol yng Nghymru o ganlyniad i newidiadau demograffig, y ffaith bod gwasanaethau'n canolbwyntio'n gynyddol ar y rhai sydd ar lefel gritigol ac yn cael eu cyfyngu'n fwyfwy i'r bobl hynny, a diffyg camau o unrhyw fath o fewn y system i ymyrryd ac atal yn gynnar.

Gynhaliwyd Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg ar gyfer y Bil Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) i gefnogi'r broses graffu trwy Gynulliad Cenedlaethol Cymru. Canfu'r asesiad o'r effaith fod y Bil wedi'i fwriadu i greu system decach a mwy cyfartal ar gyfer yr holl bobl sy'n gymwys i gael gofal a chymorth, a bod cyfleoedd i gynyddu'r defnydd o'r Gymraeg yn y gwasanaethau a ddarperir.

Er bod y safonau cyfredol yn seiliedig ar Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993, bydd safonau newydd a ddatblygwyd o dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011 yn dod i rym o fis Ebrill 2016 ar yr un pryd ag y bydd Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 yn cael ei rhoi ar waith.

Mae egwyddorion allweddol 'Mwy na Geiriau: Fframwaith Strategol ar gyfer Gwasanaethau Cymraeg mewn lechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Gofal Cymdeithasol' wedi cael eu sefydlu yn y Ddeddf, gan gynnwys yr egwyddor bod yn rhaid i'r holl bobl a sefydliadau sy'n rhan o ddarparu Gwasanaethau Cymdeithasol a gofal cymdeithasol roi ystyriaeth i hawl pobl i gyfathrebu yn Gymraeg.

Caiff y cod ymarfer mewn perthynas â Gwybodaeth, Cyngor a Chynhorthwy ei danategu gan yr egwyddorion a nodir yn y Ddeddf. Mae'r cod yn nodi bod yn rhaid i'r Gwasanaeth fod ar gael trwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg a bod yn rhaid i'r Gwasanaeth fod yn ymwybodol o'r angen i fod yn hygyrch i bawb. Mae'n rhaid i'r gwasanaeth ganiatáu i unigolyn allu cyfranogi'n llawn trwy allu mynegi ei hun trwy gyfrwng ei ddewis iaith a'i ddewis ddull cyfathrebu.

A yw'r rhaglen yn dangos cysylltiad clir â strategaeth Llywodraeth Cymru ar gyfer yr iaith Gymraeg - iaith fyw: iaith byw?

Caiff rheoliadau a chodau ymarfer oll eu tanategu gan yr egwyddorion a nodir yn y Ddeddf, sy'n cynnwys dyletswydd drosfwaol yn 6(2)(c) bod yn rhaid i unrhyw berson sy'n arfer swyddogaethau o dan y Ddeddf 'r(h)oi sylw i nodweddion, diwylliant a chredoau'r unigolyn (gan gynnwys, er enghraifft, iaith)'.

Mae datganiad llesiant drafft wedi cael ei gyhoeddi cyn i'r Ddeddf ddod i rym, a hwnnw'n cynnwys pa un a yw pobl yn cael gofal trwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae egwyddorion allweddol 'Mwy na Geiriau: Fframwaith Strategol ar gyfer Gwasanaethau Cymraeg mewn lechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Gofal Cymdeithasol' wedi cael eu sefydlu yn y Ddeddf, gan gynnwys yr egwyddor bod yn rhaid i'r holl bobl a sefydliadau sy'n rhan o ddarparu Gwasanaethau Cymdeithasol a gofal cymdeithasol roi ystyriaeth i hawl pobl i gyfathrebu yn Gymraeg.

Mae'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) yn mynd i'r afael â llawer o'r nodau yn "Iaith fyw: iaith byw - Strategaeth y Gymraeg 2012-17". Mae'r rheoliadau, mewn perthynas ag asesu anghenion unigolion, yn gwneud darpariaeth ar gyfer 5 o'r nodau:

Cynyddu eu hymwybyddiaeth o werth yr iaith

Mae'r cod ymarfer yn nodi bod yn rhaid i'r Gwasanaeth fod yn ymwybodol o'r angen i fod yn hygyrch i bawb sy'n cynnwys bod y Gwasanaeth ar gael trwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg. Bydd hyn yn sicrhau bod siaradwyr Cymraeg yn gallu cyfleu eu hanghenion gofal yn effeithiol trwy gyfrwng eu dewis iaith. Mae'n rhaid i wybodaeth fod yn hygyrch trwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg gan adlewyrchu Strategaeth Llywodraeth Cymru 'Mwy na Geiriau' a chan gydymffurfio maes o law gyda Safonau newydd y Gymraeg.

Cryfhau safle'r Gymraeg o fewn y gymuned

Prif amcan y polisi yw hybu annibyniaeth unigolyn a sicrhau bod gan yr unigolyn fwy o lais a rheolaeth dros ei ofal a'i gymorth. Mae'n rhaid i'r holl bobl a sefydliadau sy'n rhan o ddarparu gwasanaethau cymdeithasol a gofal cymdeithasol roi ystyriaeth i hawl pobl i gyfathrebu yn Gymraeg. Hefyd, mae'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) yn sicrhau bod gofal a chymorth ar gael ac yn cael eu darparu mewn ffordd decach a mwy cyfartal. Bydd hyn yn cael effaith gadarnhaol ar siaradwyr Cymraeg a chymunedau sy'n siarad Cymraeg yn bennaf lle mae mwy o

wasanaethau ar gael yn Gymraeg.

Mae Adran 14 o'r Ddeddf yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol a Byrddau Iechyd Lleol fynd ati ar y cyd i gynnal asesiad o'r anghenion gofal a chymorth, ac anghenion cymorth gofalwyr yn ardal yr awdurdod lleol (yr asesiad o'r boblogaeth). Mae'n rhaid i'r asesiad hwn nodi hefyd yr ystod a'r lefel o wasanaethau sy'n ofynnol i ddiwallu'r anghenion hynny gan gynnwys sut y bydd y gwasanaethau hyn yn cael eu darparu trwy gyfrwng y Gymraeg.

Cynyddu cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg yn y gweithle
Mae'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) yn gosod dyletswydd ar unrhyw berson sy'n arfer ei swyddogaethau i hybu llesiant unigolion, gan gynnwys dyletswydd i roi ystyriaeth i nodweddion, diwylliant a chredoau'r unigolyn (gan gynnwys iaith). Mae'r cod ymarfer ar gyfer Gwybodaeth, Cyngor a Chynhorthwy yn cefnogi hyn trwy nodi bod yn rhaid i staff sy'n gweithredu'r Gwasanaeth wneud yr wybodaeth a'r cyngor a ddarperir yn hygyrch mewn fformat sy'n gweddu i anghenion yr unigolyn, gan gynnwys trwy gyfrwng y Gymraeg. Mae hyn yn cryfhau'r modd y caiff y Gymraeg ei hybu a'i defnyddio i wella llesiant pobl ac ansawdd gwybodaeth, cyngor a chynhorthwy a gynigir gan yr awdurdod lleol.

Gwella gwasanaethau Cymraeg ar gyfer dinasyddion
Dim ond trwy gyfrwng y Gymraeg y mae llawer o siaradwyr Cymraeg yn gallu cyfleu eu hanghenion o ran gofal yn effeithiol. Dylai'r awdurdod lleol fynd ati'n weithredol i gynnig darparu gwybodaeth, cyngor a chynhorthwy trwy gyfrwng y Gymraeg, gan fod rhoi'r cyfrifoldeb am ofyn am wasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg i bobl agored i niwed yn gallu cyfrannu at eu gorbryder. Cyfrifoldeb gwasanaethau cymdeithasol yw darparu gwasanaethau priodol sy'n diwallu anghenion ieithyddol defnyddwyr; cyfeirir at hyn yn 'Mwy na Geiriau' fel y "Cynnig Gweithredol"..

Mae'r fframwaith strategol ar gyfer gwasanaethau Cymraeg 'Mwy na Geiriau' wedi'i fwriadu i wella'r modd y darperir gwasanaethau iechyd a chymdeithasol rheng-flaen ar gyfer siaradwyr Cymraeg, eu teulu a'u gofalwyr. Yn unol ag egwyddorion y fframwaith hwnnw, dylai'r asesiad o'r boblogaeth gynnwys cyfeiriad at broffil ieithyddol eu cymunedau a sicrhau bod hwn yn cael ei adlewyrchu yn y modd y maent yn darparu eu gwasanaeth.

Cryfhau'r seilwaith ar gyfer yr iaith, gan gynnwys technoleg ddigidol.
Bydd y gwasanaeth gwybodaeth, cyngor a chynhorthwy ar gael ar-lein, yn ychwanegol at ddulliau eraill, mewn fformat hygyrch a bydd yn cynnwys gwybodaeth ynghylch sut i gael mynediad at y gwasanaeth gofal a chymorth.

O fis Mawrth 2016 bydd Safonau newydd y Gymraeg yn dod i rym ar gyfer 26 o gyrrff gwasanaethau cyhoeddus, yr un pryd ag y bydd y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) yn dod yn weithredol. Bydd y safonau hyn yn galluogi Comisiynydd y Gymraeg i osod dyletswyddau mewn perthynas â'r Gymraeg

ar Awdurdodau Lleol, Awdurdodau'r Parciau Cenedlaethol a Gweinidogion Cymru.

Mae'n rhaid i awdurdodau lleol sy'n gyfrifol am roi'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) ar waith roi ystyriaeth hefyd i'r safonau a hysbysiadau cydymffurfio a fydd yn cael eu cyhoeddi gan Gomisiynydd y Gymraeg yn hydref 2015, ac a fydd yn dod i rym ym mis Ebrill 2016.

Roedd Cynllun Iaith Gymraeg Llywodraeth Cymru yn ei gwneud yn ofynnol bod asesiad o effeithiau'r Ddeddf ar y Gymraeg yn cael ei gynnal mewn Memorandwm Esboniadol¹.

Datgelodd yr asesiad na ddisgwylir unrhyw effaith negyddol ar yr iaith a chan fod y Ddeddf wedi'i bwriadu i greu system decach a mwy cyfartal i'r holl bobl sy'n gymwys i gael gofal a chymorth, bod cyfleoedd yn bodoli i gynyddu'r defnydd o'r Gymraeg wrth ddarparu gwasanaethau.

Beth yw'r effeithiau (cadarnhaol a/neu negyddol) ar yr iaith Gymraeg yr ydych wedi'u nodi yn y cam cynllunio cychwynnol?

h.y. siaradwyr Cymraeg, cymunedau Cymraeg, addysg Gymraeg, dysgwyr Cymraeg, gwasanaethau sydd ar gael yn Gymraeg?

Mae'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru), a'i deddfwriaeth gysylltiedig, yn sicrhau bod gofal a chymorth ar gael ac yn cael eu darparu mewn ffordd decach a mwy cyfartal. Bydd hyn yn cael effaith gadarnhaol ar siaradwyr Cymraeg, a chymunedau sy'n siarad Cymraeg yn bennaf, o ganlyniad i'r ffaith y bydd mwy o wasanaethau ar gael yn Gymraeg yn y dyfodol.

Mae Fframwaith Strategol Llywodraeth Cymru ar gyfer Gwasanaethau Cymraeg mewn Iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Gofal Cymdeithasol, 'Mwy na Geiriau', yn cydnabod cysyniad anghenion ieithyddol. I lawer o siaradwyr Cymraeg, mae iaith yn elfen annatod o'u gofal, e.e. mae rhai pobl yn agored i niwed ac mae rhoi'r cyfrifoldeb am ofyn am wasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg iddynt hwy'n gallu cyfrannu at eu gorbryder. Cyfrifoldeb gwasanaethau cymdeithasol yw darparu gwasanaethau priodol sy'n diwallu anghenion ieithyddol defnyddwyr; cyfeirir at hyn yn 'Mwy na Geiriau' fel y "Cynnig Gweithredol".

Mae adran 6 o'r Ddeddf yn gosod dyletswydd ar bersonau sy'n arfer swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol roi ystyriaeth i nodweddion, diwylliant a chredoau unigolion (gan gynnwys iaith). Mae hyn yn cryfhau'r modd y caiff y Gymraeg ei hybu a'i defnyddio i wella llesiant pobl ac ansawdd gofal a chymorth.

Mae'r codau ymarfer a ddarperir o dan y prosiect hwn yn cynnwys y gofyniad i ddarparu mynediad at wasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg, yn unol â fframwaith strategol Llywodraeth Cymru ar gyfer gwasanaethau Cymraeg, 'Mwy na Geiriau'.

¹ <http://www.assembly.wales/cy/bus-home/bus-business-fourth-assembly-laid-docs/pri-ld9181-em-r-e.pdf>

Caiff hyn oll ei danategu gan yr egwyddorion a nodir yn y Ddeddf, sy'n cynnwys dyletswydd drosfwaol yn 6(2)(c) bod yn rhaid i unrhyw berson sy'n arfer swyddogaethau o dan y Ddeddf roi ystyriaeth i nodweddion, diwylliant a chredoau'r unigolyn sy'n cynnwys iaith. Mae hyn yn darparu'r cyd-destun ar gyfer y camau gweithredu a ddisgrifir uchod, sy'n anrhydeddu ymrwymiad y Gweinidog a wnaed yn ystod taith y Bil drwy'r Cynulliad y byddai'r Gymraeg yn cael ei chynnwys yn y rheoliadau a'r Canllawiau sy'n tanategu'r Ddeddf.

Pwy yw'r rhanddeiliaid? A yw anghenion siaradwyr a dysgwyr Cymraeg yn cael sylw? I ba raddau y mae siaradwyr a dysgwyr Cymraeg yn debygol o ymateb yn gadarnhaol i'r cynigion?

Mae'r Ddeddf yn berthnasol i'r holl bobl yng Nghymru ac arnynt angen gofal a chymorth, a gofalwyr ac arnynt angen cymorth.

Bydd y dyletswyddau o dan y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) yn dwyn goblygiadau ar gyfer awdurdodau lleol a chyrrff sy'n bartneriaid, gan gynnwys byrddau iechyd lleol, y trydydd sector a'r sector annibynnol ac ar gyfer pobl ac arnynt angen gofal a chymorth a gofalwyr ac arnynt angen cymorth yng Nghymru.

Bydd yn rhaid i ddarparwyr gwasanaethau ddarparu gwasanaeth â ffocws mwy penodol sy'n briodol i bob unigolyn, gan gynnwys darparu gwasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg yn unol â'r cynnig gweithredol. Bydd y fframweithiau canlyniadau a mesur perfformiad yn mesur effaith hyn. Fel a nodwyd uchod mae'r Ddeddf yn mynd i'r afael â llawer o'r nodau yn *iaith fyw: iaith byw*, sy'n mynd i'r afael mewn modd cadarnhaol ag anghenion siaradwyr a dysgwyr Cymraeg.

Cafodd camau datblygu'r ffrwd waith hon eu goleuo gan waith ymgysylltu â chynrychiolwyr Bwrdd yr Iaith Gymraeg, swyddogion polisi'r Gymraeg yn Llywodraeth Cymru, a defnyddwyr gwasanaethau a gofalwyr Cymraeg sy'n rhan o Banel Cenedlaethol Dinasyddion Cymru ar gyfer y Gwasanaethau Cymdeithasol, sy'n sicrhau bod llais defnyddwyr gwasanaethau a gofalwyr yn cael ei glywed yn ystod y broses o drawsnewid gwasanaethau cymdeithasol yng Nghymru.

Fe wnaeth y broses ymgynghori a digwyddiadau ymgysylltu eang gasglu llawer o safbwyntiau, a oedd yn cynnwys sylwadau gan *Estyn Llaw*, a oedd yn bresennol yn y digwyddiadau ymgysylltu fel rhan o'r ymgynghoriad i gynnig cymorth ac arweiniad ynghylch cynyddu'r defnydd o'r Gymraeg trwy'r Ddeddf.

Ar ben hynny mae'r gwaith wedi cael ei ddatblygu trwy'r Grŵp Llywio ac Ymgysylltu Strategol a oedd yn cynnwys aelodau o sefydliadau sy'n cynrychioli'r sectorau statudol, gwirfoddol a phreifat. Roedd yn cynnwys pobl sydd eu hunain yn siaradwyr Cymraeg.

Mae'r ymgysylltu hwn wedi sicrhau bod anghenion siaradwyr a dysgwyr Cymraeg yn cael sylw, a byddem yn disgwyl i grwpiau buddiant y Gymraeg ymateb yn gadarnhaol

i'r cynigion.
Pan na chwblhawyd asesiad, neu pan na chanfuwyd effeithiau, nodwch gyfrif llawn at ddibenion cadw cofnod. (Gellid defnyddio hwn yn y Tribiwnlys Iaith Gymraeg yn y dyfodol)
Amherthnasol
Pa gamau gweithredu/gwaith pellach sydd wedi'u nodi yn y cam cynllunio cychwynnol? e.e. gofynion data, angen am adolygiad gan gymheiriaid, ymgysylltu allanol â grwpiau Cymraeg, rhestri rhanddeiliaid neu ymgynghori, cysylltu ag Uned y Gymraeg am gyngor)?
Cafodd yr holl ddogfennau ar gyfer y cyhoedd a oedd yn ategu'r ymarfer ymgynghori ynghylch y rheoliadau a'r codau ymarfer (Cyfres 1) eu darparu'n ddwyieithog. Roedd y deunyddiau dwyieithog yn cynnwys: • Dogfennau Ymgynghori • Cwestiynau Ymgynghori • Crynodeb Gweithredol • Crynodeb Gweithredol ar gyfer Plant a Phobl Ifanc • Crynodeb Gweithredol Hawdd i'w Ddarllen. Cynhaliodd Llywodraeth Cymru ymgynghoriad cyhoeddus ynghylch y dull o ddatblygu'r fframwaith canlyniadau cenedlaethol rhwng mis Tachwedd 2012 a mis Chwefror 2013, a chafodd ymatebion gan ystod eang o sefydliadau gan gynnwys Comisiynydd y Gymraeg. Mae adborth o'r ymgynghoriad cyhoeddus wedi cael ei ddefnyddio i ddatblygu'r fframweithiau canlyniadau a mesur perfformiad. Mae ymgynghoriadau pellach ynghylch y gwaith yma yn yr arfaeth (gweler cam 2 ar ymgynghoriadau yn y dyfodol).
CAM 2 – NODI AC ASESU EFFEITHIAU
<u>Crynodeb o'r Asesiad Effaith</u> Gan na chanfuwyd unrhyw effeithiau sylweddol yn ystod yr asesiad effaith cychwynnol, ni chwblhawyd Offeryn Asesu Risgiau.
Effeithiau cadarnhaol:
Mae hawliau'r unigolyn wedi'u gosod ar wyneb y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru); Ymwybyddiaeth gynyddol o'r angen i sefydlu'r Fframwaith Strategol ar gyfer Gwasanaethau Cymraeg, Mwy na Geiriau, a defnydd cynyddol o wasanaethau gofal a chymorth yn Gymraeg a chynnydd yn eu hargaeledd (cynnydd yn y cynnig gweithredol ac yn y nifer sy'n manteisio ar y cynnydd gweithredol lle gofynnir

amdano).

Dylai wella sgiliau iaith Gymraeg staff a gyflogir mewn gwasanaethau gofal a chymorth trwy roi mwy o hyder iddynt ddefnyddio'u sgiliau;

Mae potensial i gynyddu nifer y staff Cymraeg sy'n gweithio o fewn y gweithlu gofal cymdeithasol, i gefnogi gwasanaethau, gan gynnwys y Gwasanaeth Gwybodaeth, Cyngor a Chynhorthwy, a galluogi pobl i siarad yn eu dewis iaith;

Mae hefyd yn cynnig y potensial i helpu i gadw staff pwrpasol mewn cymunedau Cymraeg.

Mae'n rhaid i'r asesiad o'r boblogaeth ganfod yr ystod a'r lefel o wasanaethau sy'n ofynnol i ddiwallu'r anghenion hynny gan gynnwys sut y bydd y gwasanaethau hyn yn cael eu darparu trwy gyfrwng y Gymraeg. Trwy orfod nodi sut y bydd gwasanaethau'n cael eu darparu trwy gyfrwng y Gymraeg, dylai fod effaith gadarnhaol ar y modd y caiff darpariaeth Gymraeg ei hystyried pan fo awdurdodau lleol a Byrddau Iechyd Lleol yn ystyried sut y caiff gwasanaethau eu darparu.

Bydd adran 16 hefyd yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol hybu gwasanaethau dielw cymunedol. Un enghraifft o hyn fyddai sefydlu menter gymunedol i helpu i gyflawni canlyniadau pobl gan ddefnyddio'r Gymraeg. Byddai hyn yn cael effaith gadarnhaol ar y defnydd o'r Gymraeg mewn cymuned leol, gan y byddai'n galluogi'r siaradwyr Cymraeg hynny i gael gwasanaeth trwy gyfrwng y Gymraeg, ac yn cynyddu'r defnydd o'r Gymraeg yn y gymuned.

Effeithiau negyddol:

Efallai na fydd digon o staff Cymraeg i ateb y galw am ofal a chymorth trwy gyfrwng y Gymraeg, a fyddai yn ei dro'n gosod gofynion ychwanegol ar y gweithlu Cymraeg presennol i ddarparu gwasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg;

Efallai na fydd sgiliau iaith Gymraeg staff gofal a chymorth ar lefel ddigonol i gynnig gwasanaeth llawn trwy gyfrwng y Gymraeg; gallai hyn arwain at anghenion hyfforddi cynyddol ar gyfer y staff Cymraeg hynny.

Efallai y bydd rhai aelodau o staff yn tanamcangyfrif eu sgiliau iaith Gymraeg gan nad ydynt yn hyderus ynglŷn â'u sgiliau.

Cyfleoedd i hyrwyddo'r Gymraeg e.e. statws, y defnydd o wasanaethau Cymraeg, y defnydd o'r Gymraeg o ddydd i ddydd, y defnydd o'r Gymraeg yn y gweithle?

Bydd cynigion rhagweithiol a gwasanaethau proffesiynol di-dor yn annog siaradwyr Cymraeg i ddefnyddio'r Gymraeg yn effeithiol ac yn gosod dyletswydd ar ddarparwyr i wneud mwy i ystyried y defnyddiwr a'i anghenion a darparu gwasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg yn hytrach na disgwyl nes gofynnir iddynt wneud hynny;

Mae cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yn cael eu hybu ar gyfer plant a phobl ifanc a dylent sicrhau agwedd gadarnhaol tuag at y Gymraeg;

Bydd siaradwyr Cymraeg yn cael eu hannog i aros mewn cymunedau Cymraeg neu

ddychwelyd iddynt;

Annog pobl (gan gynnwys staff) i wella'u sgiliau iaith Gymraeg yn barhaus ac felly wella hyder a defnydd pan fo pobl yn derbyn gofal a chymorth o ddydd i ddydd yn Gymraeg;

Cyfrannu tuag at yr amcanion polisi yn 'laith fyw: iaith byw' a chynyddu niferoedd neu ganrannau'r siaradwyr Cymraeg a chynyddu'r defnydd o'r Gymraeg;

Cynyddu amlygrwydd siaradwyr Cymraeg a'r gwasanaethau sydd ar gael iddynt;

Cynyddu sgiliau siaradwyr a dysgwyr Cymraeg presennol i ddefnyddio mwy o Gymraeg yn y gwaith/yn broffesiynol.

Mae'r Cod Ymarfer ar gyfer Asesu yn datgan bod iaith yn elfen annatod o'r gofal y mae pobl yn ei gael ac mai cyfrifoldeb yr awdurdod lleol yw darparu gwasanaethau priodol sy'n cynnwys diwallu anghenion ieithyddol defnyddwyr.

Mae'r cod yn ei gwneud yn eglur y dylai'r asesiadau o angen gael eu cwblhau trwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg fel sy'n briodol i'r unigolyn neu'r teulu dan sylw, ac na ddylai'r dewis hwn achosi oedi yn y broses asesu.

Un o'r gofynion a nodir yn y cod ymarfer yw bod yn rhaid i'r Set Ddata Graidd Ofynnol Genedlaethol gadw cofnod o'r asesiad yn y ddewis iaith / y dewis Ddull Cyfathrebu fel sy'n briodol i anghenion y plentyn neu'r oedolyn y mae ei anghenion yn cael eu hasesu.

Tystiolaeth/data a ddefnyddiwyd, gan gynnwys proffil demograffig, wrth ystyried yr effeithiau:

Yn 2011, fe gyhoeddodd Bwrdd yr Iaith Gymraeg adroddiad "Y Gymraeg a Gwasanaethau Cymdeithasol" a oedd yn nodi'r canlyniadau i bobl nad ydynt yn derbyn gofal yn eu dewis iaith. Roedd yr adroddiad yn datgan bod "tystiolaeth fyd-eang yn dangos effaith niweidiol rhwystrau ieithyddol ym maes gofal – diffyg mynediad at wasanaethau cymdeithasol; bodlonrwydd defnyddwyr; diffyg perthynas therapiwtig; anawsterau o ran cael cydsyniad; problemau gyda pharhad y gofal gan fod y defnyddiwr yn cael ei atgyfeirio o un asiantaeth at y nesaf; diffyg gofal o ansawdd; diogelwch defnyddwyr; statws iechyd y defnyddiwr; costau gofal – costau personol i'r defnyddiwr a chostau ariannol i'r gwasanaeth".

Cyhoeddwyd adroddiad a oedd yn dwyn y teitl "Profiadau Siaradwyr Cymraeg o Wasanaethau Iechyd a Gofal Cymdeithasol" gan IAITH yn 2012². Fe'i cwblhawyd ar ran yr Adran Iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Phlant, Llywodraeth Cymru a Chyngor Gofal Cymru. Roedd yn canolbwyntio ar brofiadau defnyddwyr gwasanaethau a gofalwyr yn y pedwar grŵp blaenoriaeth a adnabuwyd (plant; pobl hŷn; defnyddwyr gwasanaethau iechyd meddwl, gan gynnwys y rhai â dementia, a phobl ag anableddau dysgu), ac roedd yr ymchwil yn cadarnhau'r cyswllt rhwng iaith

²[Profiadau Siaradwyr Cymraeg o Wasanaethau Iechyd a Gofal Cymdeithasol](#)

a gofal.

Mae'n tynnu ar enghreifftiau sy'n awgrymu y gall ansawdd y gofal ar gyfer defnyddwyr agored i niwed gael ei beryglu gan fethiant i gyfathrebu yn eu hiaith gyntaf. Ymdrinnir hefyd â rôl hanfodol iaith fel offeryn asesu a diagnostig ac ystyrir bod y ddibyniaeth ar gyfieithu, gan ddefnyddio aelodau o'r teulu i gyfleu gwybodaeth rhwng y defnyddiwr gwasanaethau a'r gweithiwr proffesiynol, yn llawn problemau, a allai effeithio ar natur yr asesiad a gaiff ei gwblhau. I ddefnyddwyr a gofalwyr, ystyrir bod y gallu i gyfathrebu yn eu dewis iaith yn cael effaith ar ffurfio perthnasoedd clinigol a therapiwtig.

Mae adroddiad Bwrdd yr Iaith Gymraeg hefyd yn darparu tystiolaeth o ymchwil a gwblhawyd gan Llais Defnyddwyr Cymru yn 2010, "Gwasaniaithau: Defnyddwyr a'r iaith Gymraeg". Mae'n datgan fel a ganlyn:

"Yn olaf, gan ystyried ymchwil sy'n ymwneud â defnyddwyr, fe gynhaliodd Llais Defnyddwyr Cymru arolwg o safbwynt siaradwyr Cymraeg yn 2010. Fel sampl, gofynnwyd i 759 o siaradwyr Cymraeg am eu barn am wasanaethau Cymraeg. Wrth drafod y defnydd o'r Gymraeg dywedodd dros chwarter nad oedd gwasanaethau Cymraeg ar gael: "Pan ofynnwyd iddynt sut y gellid gwella gwasanaethau presennol, yr un awgrym mwyaf yn y sector cyhoeddus a'r sector preifat oedd y dylai fod mwy o staff Cymraeg ar gael. Dywedodd 28% o'r holl ymatebwyr mai dyma oedd y rheswm pam nad oeddent yn defnyddio'r Gymraeg yn fwy yn eu hymwneud â'r sector cyhoeddus". O'r gwaith ansoddol a wnaed fel rhan o'r ymchwil hon, darganfuwyd hefyd nad oedd gwasanaeth cyfrwng Cymraeg yn cael ei gynnig."

Mae '*Mwy na Geiriau*' yn cydnabod mai cyfrifoldeb gwasanaethau cymdeithasol yw darparu gwasanaethau priodol sy'n diwallu anghenion ieithyddol defnyddwyr; a ddiffinnir fel y "cynnig gweithredol". Mae'r ddeddfwriaeth a'r fframwaith canlyniadau cenedlaethol a'r fframwaith mesur perfformiad yn sicrhau bod y 'cynnig gweithredol' yn rhan annatod o wella canlyniadau llesiant i bobl ac arnynt angen gofal a chymorth a gofalwyr ac arnynt angen cymorth. Bydd Safonau newydd y Gymraeg yn cynnig ysgogiad newydd i gyrff sy'n darparu gwasanaethau cyhoeddus gofleidio'r Gymraeg a'i chynnwys fel rhan o wasanaethau pob dydd.

Beth yw'r effaith gyffredinol debygol ar yr iaith Gymraeg os bydd y polisi hwn yn cael ei ddatblygu?	Cadarnhaol:	☒
	Negyddol:	☐
	Niwtral:	☐
	Anhysbys:	☐
Penderfyniad yn dilyn yr Asesiad	1. Dim newid sylweddol	☒
	2. Addasu'r polisi er mwyn gwella effeithiau	☐
	3. Parhau â'r polisi gyda mesurau lliniaru	☐
	4. Rhoi'r gorau i'r polisi a chael gwared arno	☐

Os ydych wedi ateb 2, 3 neu 4 uchod, atebwch y canlynol:

Sut y byddwch chi'n ymdrin â'r effeithiau hyn er mwyn gwella'r canlyniadau i'r Gymraeg? Manylion am fesurau lliniaru/pwyntiau gweithredu/dewisiadau amgen sydd wedi'u mabwysiadu er mwyn lleihau'r effeithiau negyddol a chynyddu'r canlyniadau cadarnhaol:

Os ydych yn ymgysylltu neu'n ymgynghori, beth yw eich cynlluniau? Pa gwestiynau ydych yn dymuno gofyn i randdeiliaid am yr Asesiad Effaith ar yr iaith Gymraeg a materion yn ymwneud â'r Gymraeg?

Cynhaliwyd ymgynghoriad 12 wythnos ynghylch y cynigion ar gyfer rheoliadau a chodau ymarfer mewn perthynas â Rhan 2 o'r Ddeddf, ar ddarparu gwasanaeth gwybodaeth, cyngor a chynorthwy. Parodd y cyfnod ymgynghori o 6 Tachwedd 2014 tan 2 Chwefror 2015.

Cynhaliwyd ymgynghoriad cyhoeddus ynghylch cod ymarfer mewn perthynas â mesur perfformiad awdurdodau lleol o ran eu swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol o dan y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) rhwng mis Chwefror a mis Ebrill 2015.

Roedd y ddau ymgynghoriad yn cynnwys cwestiwn i helpu i ddeall pa un a fydd y cynigion yn y naill god a'r llall yn cael effaith ar grwpiau â nodweddion gwarchodedig; disgwylir y bydd rhanddeiliaid â buddiant yn y Gymraeg yn defnyddio hwn i ddarparu eu hadborth.

Roedd dogfennau ymgynghori ar gael yn ddwyieithog. Roedd ymatebwyr yn gallu cwblhau'r ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad yn Gymraeg os oeddent yn dymuno.

Cynhaliwyd y gweithdai i ategu'r ymarfer ymgynghori â'r cyhoedd gyda siaradwr Cymraeg ar y panel hefyd, ac roedd cyfranogwyr yn gallu gofyn cwestiynau a chael ateb i'w cwestiynau yn Gymraeg os oeddent yn dymuno.

CAM 3: CAMAU AR ÔL YMGYNGHORI A PHARATOI AR GYFER CYHOEDDI, MONITRO A GWERTHUSO

Ar ôl ymgynghori, pa newidiadau ydych wedi'u gwneud i fynd i'r afael ag unrhyw faterion a godwyd yn ymwneud â'r Gymraeg?

Trefnwyd fod dogfennau ymgynghori ar gael, lle'r oedd yn briodol, yn Gymraeg gan gynnwys y dogfennau ymgynghori, crynodeb gweithredol ategol, fersiwn o'r crynodeb a oedd yn addas i blant a phobl ifanc a fersiwn hawdd i'w darllen o'r crynodeb. Hefyd, yn dilyn yr ymgynghoriad, bydd yr adroddiad cryno'n cael ei gyhoeddi yn Gymraeg.

Roedd ymateb cadarnhaol i'r ffaith bod y rheoliadau'n hybu pwyslais yn unol â 'Mwy na Geiriau: Fframwaith Strategol ar gyfer Gwasanaethau Cymraeg mewn Iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Gofal Cymdeithasol'.

Ni chafodd unrhyw faterion uniongyrchol eraill mewn perthynas â'r Gymraeg eu codi trwy ymatebion i'r ymgynghoriad.

Sut byddwch yn monitro'r effeithiau parhaus wrth weithredu'r polisi?
Mae Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 yn cynnwys darpariaethau i alluogi Gweinidogion i fonitro swyddogaethau o dan y Ddeddf a gyflawnir gan awdurdodau lleol a chyrff eraill. Gall Gweinidogion ei gwneud yn ofynnol i'r cyrff hyn adrodd ar eu dyletswyddau o ran gweithredu'r rheoliadau hyn. Hefyd, bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i fonitro effaith y rheoliadau ar feysydd megis y Gymraeg. Mae'r Rheoliadau Gofal a Chymorth (Asesiadau o'r Boblogaeth) (Cymru) 2015 yn datgan bod yn rhaid i'r cyrff cyfrifol (yr awdurdodau lleol a'r Byrddau Iechyd Lleol) fynd ati ar y cyd i gynhyrchu adroddiad ar ganlyniad yr asesiad o'r boblogaeth a gwblhawyd ganddynt. Mae'n rhaid i'r adroddiad ar yr asesiad o'r boblogaeth gael ei gyflwyno i Weinidogion Cymru. Ar y cam hwn, bydd pob adroddiad ar asesiad o'r boblogaeth yn cael ei ystyried a'i werthuso gan swyddogion Llywodraeth Cymru. Bydd darn ehangach o waith yn cael ei gynnal ar y cam hwn hefyd i asesu effeithiolrwydd y broses o asesu'r boblogaeth yn fwy eang i sicrhau ei bod yn ychwanegu gwerth.
Amlinellwch sut byddwch yn parhau i nodi'r effeithiau wrth fonitro a gwerthuso yn y dyfodol?
Bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i fonitro effaith y rheoliadau ar y Gymraeg; bydd hyn yn cynnwys ystyried y gwaith a gwblhawyd o dan y fframwaith canlyniadau cenedlaethol.
Unrhyw sylwadau eraill – canlyniadau parhaus gwerthusiadau, effeithiau sy'n dod i'r amlwg

4. Datganiad

Arweinydd polisi:
Nid yw'r polisi hwn yn effeithio ar yr iaith Gymraeg. Pan ganfuwyd effeithiau negyddol neu gyfleoedd a gollwyd, mae'r diwygiadau a'r camau priodol wedi eu rhoi ar waith.
Enw:
Lisa Griffiths, Huw Jones, Pete Kennedy, Tom Cleaver
Adran:

Yr Adran Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol
Dyddiad(au):
Mehefin 2015
Llofnod:
Dyddiadau adolygu: Hydref 2016

ARDYSTIAD AC ADOLYGIAD YR UWCH SWYDDOG CYFRIFOL	
Rwyf yn fodlon bod yr Asesiad o Effaith ar y Gymraeg yn adlewyrchiad cywir o'r rhaglen/prosiect yn y cam hwn o'r datblygiad. Trwy lofnodi, gallaf gadarnhau bod Safonau'r Gymraeg wedi cael y sylw priodol. Byddaf yn ail-asesu'r rhaglen/prosiect ar adegau allweddol trwy oes y rhaglen/prosiect, gan gynnwys adolygiadau polisi.	
Llofnodwyd (Uwch Berchennog Cyfrifol)	Dyddiad
Llofnodwyd (Uwch Berchennog Cyfrifol)	Dyddiad adolygu
Llofnodwyd (Uwch Berchennog Cyfrifol)	Dyddiad adolygu
Llofnodwyd (Uwch Berchennog Cyfrifol)	Dyddiad adolygu